

Euroopa nähtamatu elurikkuse kaardistamine Eesti näitel

Iris Reinula

Tartu Ülikool

Tolmeldamisökoloogia töörühm

31.10.2025

TARTU ÜLIKOOL

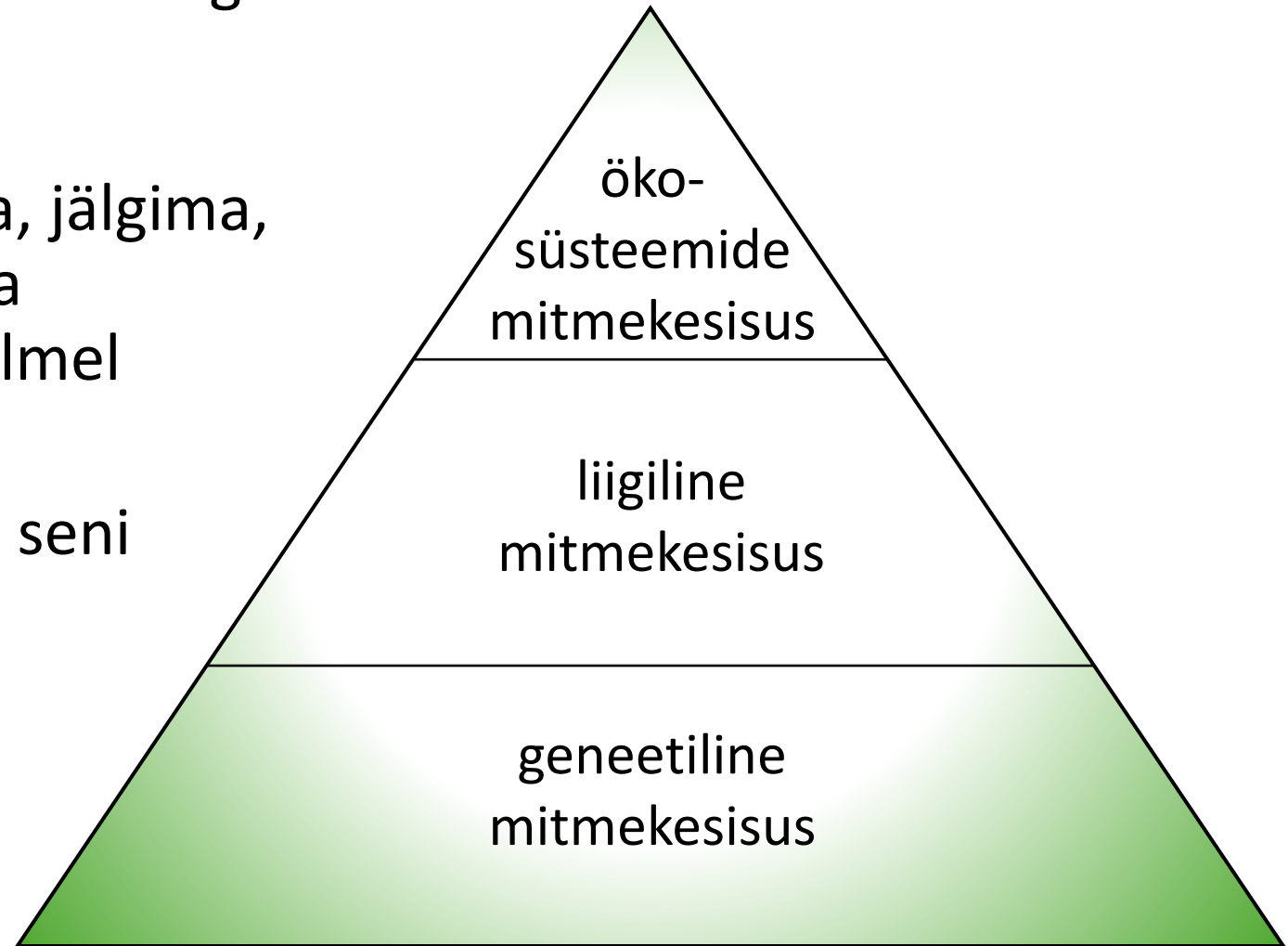
ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsioon (*CBD*)

- Jõustus 1993. a.
- Hetkel 196 partnerit
- Iga osapool peaks: tuvastama, jälgima, kaitsma ja säästvalt kasutama bioloogilist mitmekesisust kolmel tasandil
- Geneetiline mitmekesisus on seni "radarilt puudunud"

Convention on
Biological Diversity

Jagab elurikkuse kolmeks tasandiks:

G-BIKE – COST võrgustik (2018-2023): *Genomic Biodiversity Knowledge for Resilient Ecosystems*

- 42 Euroopa riigi esindajad (Eestist Tsipe Aavik, Merit Otsus, Teele Jairus, Sabrina Träger, Iris Reinula)
- Eesmärgid:
 - Selgitada, kuidas toetab geneetiline mitmekesisus ökosüsteemide toimimist
 - Töötada välja meetodid geneetilise mitmekesisuse seireks
 - Kaasata geneetilise mitmekesisuse alaste teadmiste, eesmärkide ja meetodite väljatöötamisse erineva tasandi sidusrühmi
 - Luua looduskaitsegeneetikute ja –praktikute võrgustik
 - Luua vundament pikaajalisemaks looduskaitsegeneetikaalaste teadmiste rakendamiseks

Kunmingi-Montreali ülemaailmne bioloogilise mitmekesisuse raamistik (GBF)

- G-BIKE'i suur töövõit:
- 2022. a. võeti vastu uus Kunmingi-Montreali ülemaailmne bioloogilise mitmekesisuse raamistik (GBF) ja sellega seotud seireraamistik – **lõpuks lisati geneetilise mitmekesisuse indikaatorid**
- Alates 2026. aastast tuleb kaitsta ja seirata "looduslike" liikide geneetilist mitmekesisust

GENOA – COST võrgustik (2024-2028): *Genetic Nature Observation and Action*

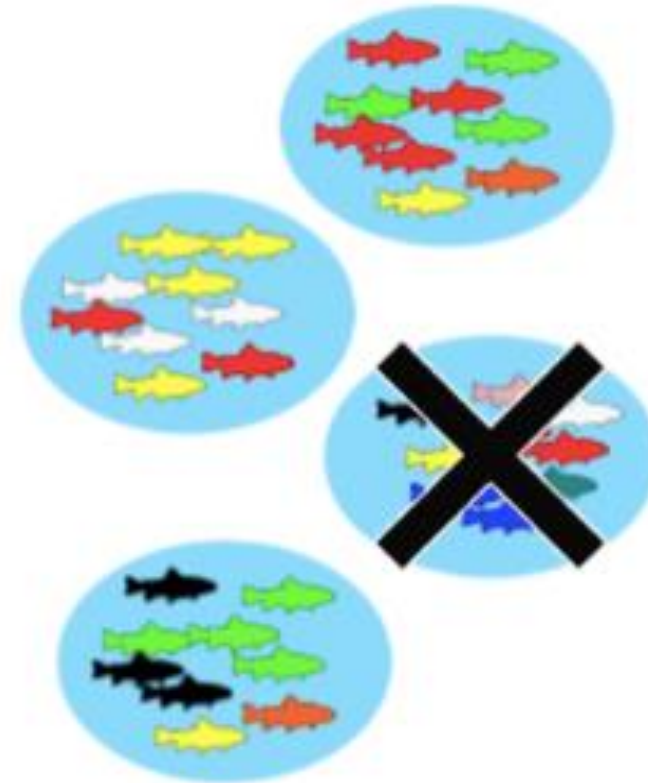
- 41 Euroopa riiki, 2 partnerriiki (Eestist Tsipe Aavik ja Iris Reinula)
- Eesmärgid:
 - Toetada CBD geneetilise mitmekesisuse põhiindikaatorite hindamist
 - Aidata CBD aruandluse koostamist vastavate indikaatorite osas
 - Täiustada geneetilise mitmekesisuse andmete kogumist, analüüsi ja kasutust looduskaitstes
 - Toetada geneetilise mitmekesisuse alaste teadmiste sidumist looduskaitse pikaajalistesse plaanidesse ja praktikatesse
 - Tugevdada looduskaitsegeneetikute ja –praktikute võrgustikku

Geneetilise mitmekesisuse indikaatorid:

Allesolevad populatsioonid

minevikus eksisteerinud
populatsioonide arv /
hetkel olemasolevate
populatsioonide arv

Geneetilise mitmekesisuse indikaatorid:

Ne 500 indikaator

- *Headline* indikaator
- Efektiivne populatsiooni suurus (N_e) -
paljunevate isendite arv populatsioonis
- Rusikareegel: loendatud pop suurus / 10 = N_e
- Indikaator: populatsioonide proportsioon,
mille efektiivne populatsiooni suurus on
suurem kui 500

N_e = 500

Hindamine Eestis

- GENOA raames
- Eesmärk 100 liiki - päris raske
- Peamised murekohad
 - Andmed väga laiali
 - Andmeid pole
 - Andmed on väga erineva metoodikaga saadud
- Keskendume rohkem kaitsealustele ja direktiivi liikidele – nende kohta on rohkem andmeid
- **Kui kellelgi on andmeid või tahab kaasa rääkida, olete väga teretulnud!**

Eesti hetkeseis

- 13 liiki hinnatud
- Kahel liigil olemas Ne hinnangud vähemalt ühel populatsioonil
- Allesolevad populatsioonid (liikide keskmine): 91%
- Populatsioonid, kus $N_e > 500$ (liikide keskmine): 11%

Eesti hetkeseis

- 13 liiki hinnatud
- Kahel liigil olemas Ne hinnangud vähemalt ühel populatsioonil
- Allesolevad populatsioonid (liikide keskmine): 91%
- Populatsioonid, kus $N_e > 500$ (liikide keskmine): 11%

Aitäh!

iris.reinula@ut.ee
tsipe.aavik@ut.ee

